

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Етнополітична історія України вибірковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	доктор філософії Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	<i>Не викладається</i> <i>/ VI семестр / 3 курс</i>
Викладач	Ситник О. М.
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/sitnik-oleksander-mikolajovich/
Контактний тел.	0972139300
Е-mail:	oleksander_sytnyk@i.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4607
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, згідно графіку роботи кафедри історії та археології. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Етнополітична історія України» є варіативним складником системи підготовки фахівців з історії та археології за ступенем освіти “**доктор філософії**”. Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою дисципліни «Етнополітична історія України» є формування у здобувачів системи знань, необхідних для здійснення науково-дослідної та викладацької діяльності у закладах вищої освіти, а також просвітницької діяльності серед населення.

Завданнями курсу є засвоєння необхідного для науковця-дослідника та викладача обсягу й рівня знань щодо основних тенденцій етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі, забезпечення прав етнічних меншин, толерантність в етнонаціональній сфері тощо, так і виробити та розвинути в них навички самостійного аналізу етнополітичних процесів, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії, археології та інших історичних дисциплін; володіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження у сфері своєї професійно-наукової діяльності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

- ЗК 8. Здатність працювати та орієнтуватися у сучасному міжнародному науковому просторі;
- ЗК 9. Здатність до роботи з джерельною базою дослідження.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- ФК 1. Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії;
- ФК 5. Здатність професійного аналізу історичних та археологічних джерел;
- ФК7. Здатність планувати й підготовлювати різні типи занять з історичних дисциплін та уміння використання сучасних технологій навчання;
- ФК 9. Здатність до організації та управління командної діяльності, в питаннях наукових історичних досліджень та педагогічної діяльності.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання (РН)

- РН 4. Знання всього комплексу наукової термінології за фахом своєї історичної освіти;
- РН 7. Розуміння основних напрямків розвитку сучасної системи вищої освіти; РН 10. Здатність професійно стежити за новітніми вітчизняними та світовими науковими публікаціями, для використання їх у своєї наукової та педагогічної діяльності;
- РН 9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у своєї науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами тощо;
- РН 12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	Практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	22	20	78

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання практичних занять та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Термін виконання
-----------------	------	---	------------	----------	------------------

БЛОК 1.
Теоретичні аспекти етнополітики України.

12	Тема 1. Предмет етнополітичної історії України.	Лекція – 2 год. Самостійна робота – 10 год.	1-4, 7, 19	Лекція 1. Предмет етнополітичної історії України. Самостійна робота 1. Предмет етнополітичної історії України. Характеристика основних функцій, завдань, структури та методів етнополітичної науки.	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
10	Тема 2. Формування етнополітичної думки.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	1-2, 4, 19	Лекція 2. Формування етнополітичної думки. Практичне заняття 2. Формування етнополітичної думки. Самостійна робота 2. Витоки й розвиток української та зарубіжної етнополітичної думки.	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 8 год.	2-5, 8, 13	Лекція 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії. Практичне заняття 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії. Самостійна робота 3. Соціокультурні фактори як передумова етнополітичної суб'єктності.	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 4. Етногенез та етнічна історія українців.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 8 год.	4, 6, 8, 9-13, 15, 17	Лекція 4. Етногенез та етнічна історія українців. Практичне заняття 4. Етногенез та етнічна історія українців. Самостійна робота 4. Специфіка етногенезу та етнічної історії української нації.	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

12	Тема 5. Етнополітичні конфлікти.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 8 год.	1-8, 16	Лекція 5. Етнополітичні конфлікти. Практичне заняття 5. Етнополітичні конфлікти. Самостійна робота 5. Характеристика найпоширеніших причин етнополітичних конфліктів і засоби їх вирішення.	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. Історія етнополітики України.					
10	Тема 6. Етнополітика за княжої доби.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	2, 4, 9, 12, 13, 15, 17, 20	Лекція 6. Етнополітика за княжої доби. Практичне заняття 6. Етнополітика за княжої доби. Самостійна робота 6. Роль християнської в етнополітичних процесах України-Русі.	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 7. Етнополітичні процеси періоду XIV – першої половини XVII ст.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	1-2, 4, 12, 13, 20	Лекція 7. Етнополітичні процеси періоду XIV – першої половини XVII ст. Практичне заняття 7. Етнополітичні процеси періоду XIV – першої половини XVII ст. Самостійна робота 7. Етнополітичні наслідки політики з боку Московського царства, Кримського ханства, Угорщини й Молдови.	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 8. Етнополітика в період другої половини XVII – XVIII ст.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	1-2, 4, 6-8, 12, 13	Лекція 8. Етнополітика в період другої половини XVII – XVIII ст. Практичне заняття 8. Етнополітика в період другої половини XVII – XVIII ст. Самостійна робота 8. Етнополітичні наслідки Руїни козацько-гетьманської державності та колоніальної політики з боку Російської імперії.	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

10	Тема 9. Міжетнічні взаємини на українських землях під владою Австро-Угорської та Російської імперій.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	1-2, 4, 6-8, 11-12, 13, 19	Лекція 9. Міжетнічні взаємини на українських землях під владою Австро-Угорської та Російської імперій. Практичне заняття 9. Міжетнічні взаємини на українських землях під владою Австро-Угорської та Російської імперій. Самостійна робота 9. Трагедія української нації під час Першої світової війни: протистояння східних українців й УСС	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 10. Етнополітичні процеси в Україні періоду ХХ ст.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	1-2, 4-8, 11- 12, 13, 19	Лекція 10. Етнополітичні процеси в Україні періоду ХХ ст. Практичне заняття 10. Етнополітичні процеси в Україні періоду ХХ ст. Самостійна робота 10. Характер етнополітичних процесів в СРСР впродовж 1950-х – 1980-х років.	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 11. Етнополітика незалежної України.	Лекція – 2 год. Практичне заняття – 2 год. Самостійна робота – 8 год.	1-7, 14, 16, 18-19	Лекція 11. Етнополітика незалежної України. Практичне заняття 11. Етнополітика незалежної України. Самостійна робота 11. Етнополітика незалежної України. Вираження етнонаціональної політики в провідних державних актах: Декларації про державний суверенітет, Актові проголошення незалежності, Декларації прав національностей, Законі про національні меншини, Конституції України тощо.	впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
-------------	--------------

Тема 1. Предмет етнополітичної історії України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та завдання курсу. 2. Поняття етнополітики. 3. Теорії етнополітики. 4. Понятійно-категоріальний апарат. 5. Історіографія курсу.
Тема 2. Формування етнополітичної думки.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характер етнополітичної думки. 2. Становлення сучасних етнополітичних концепцій. 3. Етнодержавознавство як різновид етнополітичної думки.
Тема 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти етнополітичних процесів. 2. Об'єкти етнополітики. 3. Сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів.
Тема 4. Етногенез та етнічна історія українців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Провідні теорії походження українців. 2. Етнодемографічні наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. 3. Пасіонарна теорія етногенезу.
Тема 5. Етнополітичні конфлікти.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новітні підходи до розуміння політичних конфліктів. 2. Сучасне розуміння етнополітичних конфліктів. 3. Інноваційні підходи до розуміння міжетнічних конфліктів.
Тема 6. Етнополітика за княжої доби.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки формування українського етносу. 2. Процес формування українського етносу за княжої доби. 3. Етнополітичні процеси в Україні-Русі й Галицько-Волинському князівстві.
Тема 7. Етнополітичні процеси періоду XIV – першої половини XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні процеси на українських землях періоду Великого князівства Литовського. 2. Етнополітичні тенденції на українських землях періоду Речі Посполитої. 3. Етнополітична специфіка становлення українського козацтва.
Тема 8. Етнополітика в період другої половини XVII – XVIII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітична характеристика Запорізької Січі. 2. Етнополітичні процеси в Гетьманській Україні. 3. Національно-визвольна війна середини XVII ст. під проводом Б. Хмельницького. 4. Причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Речі Посполитої.
Тема 9. Міжетнічні взаємини на українських землях під владою Австро-Угорської та Російської імперій.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характер етнополітичних процесів на українських землях у складі Російської імперії. 2. Основні тенденції етнополітичних процесів на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Процеси русифікації на Наддніпрянській Україні. 4. Денацифікаційні тенденції на теренах Західної України.
Тема 10. Етнополітичні процеси в Україні періоду ХХ ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні процеси у ході Національно-визвольних змагань 1917-1921 років. 2. Етнополітика періодів Української Центральної Ради, Гетьманату Павла Скоропадського, Директорії та ЗУНР. 3. Доктрина «Україна – для українців» Миколи Міхновського. 4. Етнополітичні процеси в 1920-х – 1930-х роках. 5. Етнополітичні наслідки Другої світової війни.
Тема 11. Етнополітика незалежної України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правовий характер етнополітики в Україні у 1990-х рр. 2. Співпраця України з іноземними державами щодо захисту іноетнічного населення. 3. Роль української діаспори у зовнішній політиці України.

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Предмет етнополітичної історії України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та завдання курсу. 2. Поняття етнополітики. 3. Теорії етнополітики. 4. Понятійно-категоріальний апарат. 5. Історіографія курсу.
Тема 2. Формування етнополітичної думки.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характер етнополітичної думки. 2. Становлення сучасних етнополітичних концепцій. 3. Етнодержавознавство як різновид етнополітичної думки.
Тема 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти етнополітичних процесів. 2. Об'єкти етнополітики. 3. Сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів.
Тема 4. Етногенез та етнічна історія українців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Провідні теорії походження українців. 2. Етнодемографічні наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. 3. Пасіонарна теорія етногенезу.

Тема 5. Етнополітичні конфлікти.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новітні підходи до розуміння політичних конфліктів. 2. Сучасне розуміння етнополітичних конфліктів. 3. Інноваційні підходи до розуміння міжетнічних конфліктів.
Тема 6. Етнополітика за княжої доби.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки формування українського етносу. 2. Процес формування українського етносу за княжої доби. 3. Етнополітичні процеси в Україні-Русі й Галицько-Волинському князівстві.
Тема 7. Етнополітичні процеси періоду XIV – першої половини XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні процеси на українських землях періоду Великого князівства Литовського. 2. Етнополітичні тенденції на українських землях періоду Речі Посполитої. 3. Етнополітична специфіка становлення українського козацтва.
Тема 8. Етнополітика в період другої половини XVII – XVIII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітична характеристика Запорізької Січі. 2. Етнополітичні процеси в Гетьманській Україні. 3. Національно-визвольна війна середини XVII ст. під проводом Б. Хмельницького. 4. Причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Речі Посполитої.
Тема 9. Міжетнічні взаємини на українських землях під владою Австро-Угорської та Російської імперій.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характер етнополітичних процесів на українських землях у складі Російської імперії. 2. Основні тенденції етнополітичних процесів на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії. 3. Процеси русифікації на Наддніпрянській Україні. 4. Денацифікаційні тенденції на теренах Західної України.
Тема 10. Етнополітичні процеси в Україні періоду XX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні процеси у ході Національно-визвольних змагань 1917-1921 років. 2. Етнополітика періодів Української Центральної Ради, Гетьманату Павла Скоропадського, Директорії та ЗУНР. 3. Доктрина «Україна – для українців» Миколи Міхновського. 4. Етнополітичні процеси в 1920-х – 1930-х роках. 5. Етнополітичні наслідки Другої світової війни.
Тема 11. Етнополітика незалежної України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політико-правовий характер етнополітики в Україні у 1990-х рр. 2. Співпраця України з іноземними державами щодо захисту іноетнічного населення.

3. Роль української діаспори у зовнішній політиці України.

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Предмет етнополітичної історії України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика основних функцій, завдань, структури та методів етнополітичної науки. 2. Поняття етнополітики. 3. Теорії етнополітики.
Тема 2. Формування етнополітичної думки.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки й розвиток української та зарубіжної етнополітичної думки. 2. Становлення сучасних етнополітичних концепцій: теорії нації, національної держави, націоналізму, прав людини й націй у їх взаємозв'язку тощо. 3. Етнодержавознавство як різновид етнополітичної думки.
Тема 3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичної історії.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціокультурні фактори як передумова етнополітичної суб'єктності. 2. Економічні чинники суб'єктності етнополітики. 3. Сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів.
Тема 4. Етногенез та етнічна історія українців.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка етногенезу та етнічної історії української нації. 2. Провідні теорії походження українців. 3. Пасіонарна теорія етногенезу.
Тема 5. Етнополітичні конфлікти.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика найпоширеніших причин етнополітичних конфліктів і засоби їх вирішення. 2. Новітні підходи до розуміння політичних конфліктів. 3. Сучасне розуміння етнополітичних конфліктів.
Тема 6. Етнополітика за княжої доби.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Процес формування українського етносу за княжої доби. 2. Етнополітичні процеси в Україні-Русі й Галицько-Волинському князівстві. 3. Роль християнської в етнополітичних процесах Україні-Русі.

Тема 7. Етнополітичні процеси періоду XIV – першої половини XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні тенденції на українських землях періоду Речі Посполитої. 2. Етнополітична специфіка становлення українського козацтва. 3. Етнополітичні наслідки політики з боку Московського царства, Кримського ханства, Угорщини й Молдови.
Тема 8. Етнополітика в період другої половини XVII – XVIII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні процеси в Гетьманській Україні. 2. Причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Речі Посполитої. 3. Етнополітичні наслідки Руїни козацько-гетьманської державності та колоніальної політики з боку Російської імперії.
Тема 9. Міжетнічні взаємини на українських землях під владою Австро-Угорської та Російської імперій.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Процеси русифікації на Наддніпрянській Україні. 2. Денацифікаційні тенденції на теренах Західної України. 3. Трагедія української нації під час Першої світової війни: протистояння східних українців й УСС.
Тема 10. Етнополітичні процеси в Україні періоду XX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітичні процеси в 1920-х – 1930-х роках. 2. Етнополітичні наслідки Другої світової війни. 3. Характер етнополітичних процесів в СРСР впродовж 1950-х – 1980-х років.
Тема 11. Етнополітика незалежної України.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Співпраця України з іноземними державами й міжнародними організаціями щодо захисту іноетнічного населення. 2. Роль української діаспори у зовнішній політиці України. 3. Вираження етнонаціональної політики в провідних державних актах: Декларації про державний суверенітет, Актові проголошення незалежності, Декларації прав національностей, Законі про національні меншини, Конституції України тощо.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю: поточний, періодичний, підсумковий (семестровий).

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- Усне опитування;
- письмовий (періодичний контроль (контрольні роботи));
- тестовий контроль;
- перевірка під час практичних занять;
- перевірка методичних розробок;

- контроль виконання завдань самостійної роботи (методичні розробки, презентації, тощо);
- підсумковий (семестровий) – залік.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перший та другий періодичний контроль). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, заліку. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу здійснюється згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького №34/01-05 від 28. 10.2019 р.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вмів зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

Десять тестових завдань по 1 балу – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу.

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з дисципліни «Проблеми етногенезу слов'ян» відбувається у формі заліку.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Література

Основна

1. Антонюк О. В. Основи етнополітики: навч. посіб. К.: МАУП, 2005. 432 с.
2. Казьмирчук М. Г. Етнополітика: підручн. К.: КП УкрСіч, 2013. 360 с.
3. Куц Ю.О. Етнополітичні процеси в сучасній Україні (управлінський аспект). Х.: Вид-во ХарРІ УАДУ «Магістр», 2002. 204 с.
4. Мала енциклопедія етнодержавознавства. К.: Довіра, 1996. 942 с.
5. Національні меншини України у ХХ ст.: політико-правовий аспект / М.Панчук та ін. К., 2000. 357 с.
6. Обушний М. Етнос і нація: проблеми ідентичності. К.: Центр духовн. культури, 1998. 204 с.
7. Сміт Е. Д. Національна ідентичність. К.: Основи, 1994. 224 с.
8. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна - Росія - Польща. К.: Дух і Літера, 2013. 552 с.

ДОПОМІЖНА

9. Баран В. Д. Давні слов'яни. К: Альтернативи, 1998.

10. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса М.: Наука, 1983.
11. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К.: Знання України, 1991.
12. Макарчук С. А. Український етнос. Виникнення та історичний розвиток. Київ, 1992.
13. Макарчук С. А. Етнічна історія України: Навчальний посібник. Київ, 2008.
14. Надолішний П.І. Розбудова нової системи врядування в Україні: Етнонаціональний аспект (теоретико-методолог. аналіз): Моногр. К.; О.: Вид-во УАДУ; Астропринт, 1999.
15. Петров Н. Походження слов'ян. К.:Наук.думка, 1972.
16. Пірен М.І. Етнополітичні процеси в сучасній Україні. К.: Вид-во УАДУ, 1999.
17. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К.: Критика, 2015.
18. Ребкало В.А., Обушний М.І., Майборода О.М. Етнонаціональні процеси в сучасній Україні: К.: Вид-во УАДУ, 1996.
19. Римаренко Ю.І., Шкляр Л.Є., Римаренко С.Ю. Етнодержавознавство: Теоретико-методолог. проблеми: Підручник. К.: Ін-т держави і права ім. Корещького, 2001.
20. Терещенко Ю.Л. Україна і європейський світ / Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. К.: Перун, 1996.

10. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Електронний каталог бібліотеки МДПУ імені Богдана Хмельницького. URL: <http://ver.mdpu.org.ua>